

IV b-1
Rapsel

LILLA KUSIN FRÅN KUUSAMO.

Lustspel i en akt.

[af Carlo Goldoni, fritt övers. av
Klas Theodor Söderholm.]

HELSINGFORS,

Finska Litteratur-sällskapets tryckeri, 1861.

Imprimatur: L. Heinsbüeger.

Personerna:

EMIL AGHUKOLA, Possessionat från Kuusamo.

AINA, hans dotter.

DOKTOR FINNE, Ainas kusin.

LÖJTNANT STORM, Finnes vän.

INGENJÖR CIRREL, från Kuusamo.

GÄSTGIFVERSKAN.

Händelsen försiggår på en gästgifvargård i Österbotten.

Första Scenen.

Finne, Storm och Gästgifverskan.

Storm. Gästgifyare, jungfrur, dröngar, skjutskarlar, lergökar! Hvar hållen j hus?

Gästgifverskan. Jag kommer, jag kommer. Hvad är det herrarne önska?

Storm. Mat att äta och ett rum der man kan äta utan att sjelf bli uppäten af flugor.

Gästg. Här är ett rum till höger. Kanske herrarne behaga stiga dit in.

Storm. Vänta! Låt mig se! (*går in till höger*).

Gästg. Skola hästarne straxt spännas för?

Finne. Ja, vi resa så fort vi ätit frukost.

Storm. (*Återkommande*) Himlen bevare oss från det rummet. Der är hett som i en bakugn. Fenstren äro utan gardiner och solen bränner in i den lilla kammarn, så

att det ej är en möjlighet att undfly den. — Än den der kammaren till venster? Der bör vara skugga. Öppna så få vi se.

Gästg. Den är förut upptagen, herre.

Storm. Är den upptagen? Af hvem då?

Gäst. Af en resaude herre och ett ungt fruntimmer som skall vara hans dotter.

Storm. Åh tusan! (*saktare*) Är hon vacker?

Gästg. Vacker som dagen.

Storm. Hvarifrån komma de?

Gästg. Nog hörde jag det, men minsann om jag kommer ihåg.

Storm. Hvar resade de då?

Gästg. Till Helsingfors.

Storm. Skola de resa snart?

Gästg. Nej; de fördraga att resa om natten då det är svalare och om dagen hvila de sig.

Storm. Ha de frukosterat ren?

Gästg. Nej, men mamselln har bedt mig laga frukosten i ordning.

Storm. Förträffligt! Fråga dem om vi ej få spisa i deras sällskap.

Finne. Nej, käre bror, låt oss skynda och sedan resa vidare.

Storm. Hör på ett ord, du. För att göra dig ett nöje antog jag ditt förslag att göra dig sällskap, men att resa som en kurir i damm och solbadd, det behagar mig för ingen del.

Finne. Skall en krigare vara rädd för damm? Hur uthärdar han då krutröken? Skall han vara rädd för solbadd? Hur vill han då uthärda stridens hetta.

Storm. Det är en helt annan sak när det sker på

tjenstens vägnar, men att onödigtvis utsätta sig för dylika obehag, det förbjuder det sunda förståndet.

Finne. Aha, min herre, jag förstår nog hvar skon klämmer. Det är utsigten att få frukostera med en vacker flicka som med ens gör dig så rädd för solen och dammet.

Storm. Åh prat! Några timmar förr eller några timmar sednare kan just vara detsamma. Resa vi genom natten, så äro vi i alla fall i god tid i Kunsamo. Hederens värdinna, laga nu en stätlig frukost åt oss.

Gästg. Jag skall göra mitt bästa. Jag fick just i går två förska foglar af min son, som är en god skytt.

Storm. Det var en rar gosse. Men glöm ej att fråga om ej det der herrskapet derinne vill spisa med oss.

Gästg. Herrn sofver som bäst, men när allt är i ordning, så skall jag fråga honom.

Finne. Var god och skynda.

Gästg. Det skall ske. (*ernar gd.*)

Storm. Ingalunda har ni vin här?

Gästg. Jo, det må herrarne tro. Min äldsta son, som seglar till sjös, hämtade mig i höstas en sex-kanns ankare med riktigt fint vin.

Storm. Ni har välartade barn, värdinna. Ni kan ej tro hvad det gör mig för en glädje. Isynnerhet han, som seglar till sjös, måste vara en omtänksam gosse.

Gästg. Ja, det är han — och så nykter sen! Han smakar aldrig en droppa.

Storm. Inte? Det är förståndigt af honom, det. Jag skall dricka hans skål sedan.

Gästg. Åh! Herrn är alltför god; men jag måste nu gå och steka foglarna. (*går.*)

Andra Scenen.

Finne och Storm.

Storm. Se så! friskt mod nu bara! Du, som är på väg att fira ditt bröllopp, har ej rättighet att sitta så der allvarsam.

Finne. Du kan ha rätt, men den omständigheten, att jag ännu ej sett min tillkommande, ger mig dock litet att tänka uppå. Man har visst sagt mig att hon skall vara vacker, fin och älskvärd, men det är dock ursäktligt om jag är nyfiken att få se henne.

Storm. Hvad pratar du för slag? Har du ej sett henne.

Finne. Nej. Saken förhåller sig i korthet sålunda: hennes fader, gubben Agrikola, var gift med en kusin och tillika fostersyster till min moder. Min mor och han hade som unga älskat hvarandra, men genom intriger blifvit tvungna att afstå från tanken att tillhöra hvarandra. De gjorde vid skilsmessan hvarandra det löftet att derest de i en framtid skulle få arvingar af olika kön, dessa skulle, om möjligt, blifva förenade. Jag var student då min moder meddelade mig hemligheten. Jag var hennes enda son och hennes forna älskare hade också blott en enda dotter, om hvilken hon försäkrade att hon måste vara älskvärd och bildad till följd af den omsorg med hvilken hennes fader egnat sig åt hennes uppfostran. Allt hennes hopp hvilade naturligtvis på mig, den romantiska berättelsen förfelade ej att på mig göra ett djupt intryck och då jag dertill erfor att hon var ovanligt vacker, så undra ej öfver att jag gaf min moder ett heligt löfte att uppfylla hennes önskan, så vidt det berodde på mig.

Storm. Högst intressant. Men jag begriper i sanning ej hvarföre man ej förr låtit dig se den der sköna kusinen.

Finne. Jag tror mig känna orsaken dertill. Min sköna utkorade har nyss fyllt aderton år och hennes fader har ej velat att hon tidigare tänkte på kärlek och äktenskap.

Storm. Vet du hvad? Det kunde hända att din lilla kusin tagit sig före att tänka på de der sakerna utan att fråga sin fader till råds.

Finne. Jag har hyst någon förmodan ditåt, jag också. Ty tidigare var det sagdt att vårt bröllopp borde stå först efter två år, men i våras erhöi jag från min onkel det ena brevet efter det andra, deri han övertalade mig att låta brölloppet bli nu i sommar.

Storm. Aj, aj, aj, aj! Det är nu en klippa. Den andra är: tänk om hon nu ej behagade dig, när du gör hennes bekantskap.

Finne. Jag skall dock alltid anse mig bunden af mitt löfte.

Storm. Förträffligt! Det är en affär, och kommer kärleken till, så får du den då så godt som gratis.

Finne. Jag hoppas dock att den kommer.

Storm. Hm. För din skuld vore jag böjd för att önska motsatsen. Du har en viss böjelse för svartsjuka och ju mera hon komme att behaga dig, desto flere bekymmer skulle du få.

Finne. Du menar då att det vore bättre att ha en obehaglig hustru, om hvars besittning man kan vara fullkomligt lugn, än en älskvärd som förorsakar någon oro.

Storm. Skall jag säga dig hvilket som är det bästa.

Finne. Låt höra din åsigt.

Storm. Det bästa är att ej hafva någon hustru alls. Ty är hon söt, så behagar hon många; är hon sur, så behagar hon hvarken andra eller dig. I det sednare fallet har du en djefvul i huset, i det förra har du flere både inuti och utanför.

Finne. Med ett ord: du ville att alla lefde på krigarföt.

Storm. Ja visst; det finns intet bättre i världen. I dag här, i morgon der; flamma, fjäsa, vara artig, och när trumpeten smattrar: lefväl! åt den som stannar, lycklig resa! åt den som far.

Finne. Och knappast anländ till en annan ort förälska sig i den första man träffar.

Storm. Ja visst; på ögnablicket. Om den unga flickan derinne duger till något, så anser jag det för min pligt att visa dig huru det går till att med två ord göra henne kär.

Finne. Det kommer först derpå an, om de vilja ha sällskap.

Storm. Och hvarför skulle de ej vilja det?

Finne. Det beror på hurudant lynne fadren har.

Storm. Jag skall nog ställa honom på godt lynne. Jag presenterar mig för honom rätt och slätt. Vi bli nog vänner i en handvändning.

Finne. Men låt oss blott icke uppehålla oss här för många timmar.

Storm. Kantänka hvad timmarna äro dig dyra. Enligt hvad du sjelf sade vid vår afresa, så väntar man dig ej förr än efter en månad i Kuusamo. Vi bryta upp på eftermiddagen och resa genom natten. I morgon i god tid får du se din sköna okända. Vill du hvila, så gå dit in i vårt rum. Du kan ju hänga din rock till gar-

din. Jag går dit ut och ser huru hon bergar sig med sina foglar och smakar tillika på det der vinet, som ej får bli här att surna i ödemarken. Det får gå huru det vill. Få vi också frukostera ensamme, så stå vi oss nog väl vid en flaska godt viu. (*går.*)

Tredje Scenen.

Finne (*ensam.*)

Den karlen sörjer ej bort sina dagar. Ständigt är han glad och lätt till sinnes, men hvad anledning skulle han också ha till sorger? Våra krigares uppgift är att bereda sig för kommande tider. Under väntan på blifvande mödor få de hvila ut sig och fördrifva sin tid så angenämt de kunna och förstå. Hans lust att stanna här behagar mig dock ej, ty ju närmare jag nalkas den stund då jag skall få se och lära känna min blifvande maka, desto otäligare blir jag. O, måtte himlen unna mig den lyckan att mötas af en älskvärd varelse, som gjorde äktenskapsbojan ljuf att bära. Jag känner verkligen ingen lust att byta bort min gyllne frihet, men — mitt löfte måste vara och är mig heligt. (*går in till höger.*)

Fjerde Scenen.

Aina och sednare Gästgifverskan.

Aina. (*i dörran till rummet till venster*) Anders! — Anders! Hvar har han nu åter tagit vägen? Det är besynnerligt att pappa kan uthärda honom, ty han är då aldrig tillstädes då man kallar honom. Hör hit någon! Finns här ingen?

Gästg. Hvad befaller?

Aina. Hvar är vår tjenare?

Gäst. Han sover i stugan på en bänk och skulle ej vakna om man lossade ett skott för hans öra.

Aina. Var god och hämta mig ett glas vatten.

Gäst. På stund, nådig mamsell. Sover herrn ännu?

Aina. Jo, han sover ännu.

Gäst. Har herrskapet emot att äta tillsammans med tvänne andra resande herrar?

Aina. Ni kan fråga min far, när han vaknar.

Gäst. Mycket bra. (*går.*)

Femte Scenen.

Aina: (*sednare*) Finne.

Aina. Det är i allmänhet roligt att på resor träffa hyggligt sällskap, men nu lever jag i en sådan oro att jag helst slipper att se någon människa.

Finne. Ödmjuka tjänare!

Aina. Ödmjuka tjänarinna!

Finne. Ni är resande också?

Aina. Ja, min herre.

Finne. Hyart galler resan, om det är tillåtet att fråga.

Aina. Till Helsingfors.

Finne. Jag och min reskamrat äro på färd till Kuusamo.

Aina. Det är min hemort.

Finne. Ni är från Kuusamo?

Aina. Ja, min herre. (*ornar gå.*)

Finne. Förlåt mig! Är det tillåtet att göra en fråga?

Aina. Ni torde ursäkta mig. Jag ville ej att min fader vaknade och hade skäl att förebrå mig för det jag uppehåller mig för länge.

Finne. Vagar jag fråga er faders namn.

Aina. Agrikola.

Finne. (*afsides*) Åh tusan! Hvad bör jag? Är detta min fästnö? Och hvarföre på resa? på färd till Helsingfors?

Aina. Min herre, ni synes förvånad. Känner ni min fader?

Finne. Jag känner honom ryktesvis. Ni är således Mamsell Aina.

Aina. Alldeles. Huru känner ni min person?

Finne. Skall ni icke gifta er med Doktor Finne i Helsingfors.

Aina. Ni känner äfven detta?

Finne. Ja visst; Finne är min vän och han stämde möte med mig i Kuusamo en månad härefter, då hans bröllopp borde stå. (*afsides*) Jag vill hålla mig okänd till en början; åtminstone till dess jag tagit reda på hvad som föranledt deras plötsliga resa.

Aina. Jag ber er, min herre: säg, hvem är ni?

Finne. Magister Savolainen, till er tjänst. Jag har fått i uppdrag att undersöka, huruvida icke perlfisket i Kuusamo kunde bli lönande.

Aina. Och ni är en vän till Finne?

Finne. Jag kan säga att vi stå på en mycket förtroelig fot med hvarandra. Han fattar aldrig något viktigare beslut utan att först hafva inhämtat mitt råd och jag tar aldrig ett steg i lifvet utan hans vetskap.

Aina. I sådant fall kunde ni göra mig en stor tjänst.

Finne. Befall blott! Det skall vara mig en fröjd att tjena er.

Gäst. (*kommer med ett glas vatten.*)

Finne. (*lyfter en stol*) Var god och tag plats. (*afsides*) Hennes utseende behagar mig i hög grad; hennes älskvärdhet intager mig. (*han sätter sig*) Hjertat ma-

nar mig att upptäcka mig, men nyfikenheten håller mig tillbaka.

Gästg. (*går.*)

Aina. Jag skulle önska att ni som en bederlig karl uppriktigt sade åt mig hurudan karaktär han har, denne min herr kusin, som man utan vidare bestämt åt mig till make.

Finne. Mycket gerna skall jag göra er till viljes häruti, och jag kan försäkra er att jag känner honom tillräckligt för att kunna vara tillförlitlig. Men tillåt mig dock först att fråga er hvad som föranledt er att resa dock hemifrån, då Finne, enligt öfverenskommelse, så snart borde inträffa i Kuusamo för att fira sitt bröllopp?

Aina. Jag skall säga det öppet men jag fruktar att min fader vaknar och finner det opassande att jag så länge uppehåller mig med en fremling.

Finne. Er fader skall säkert anse det högst naturligt att ni samtalar med en nära vän till er blifvande make.

Aina. Ni har fullkomligt rätt. Skälet är naturligt.

Finne. Haf derfore den godheten

Aina. Mycket gerna. Jag är alltför uppriktig för att kunna dölja sanningen. Min fader har bortlofvat mig åt en person som är mig fullkomligt obekant och först helt nyligen har han gjort mig förtroende deraf. Då jag icke känner personen, så kan jag naturligtvis ej veta om han kan göra mig lycklig. Det är mig fullkomligt likgiltigt om han har ett vackert och intagande yttre. Den elegantaste karl kunde i sin person hafva något som missagade mig. Det som jag fäster vikt vid är hans karaktär. Hvem kan försäkra mig om att han skall vara manlig, dygdig och hofsam? Om han är rik, lärd och åtnjuter anseende i världens ögon, det qvittar mig lika. Jag

vill hafva frid och ro i mitt hjerta och om han ej kan skänka mig det, så skall jag ej för honom dölja min motvilja för en förening med honom. Jag skall begagna mig af den frihet himlen skänkt mig för att skydda mig. Min fader har uppgjort denna öfverenskommelse utan att rådfråga mig och han synes beredd att uppoffra mig. Jag har derhemma i Kuusamo anförvandter, hvilka gilla mina skäl och beklaga mig, men för att afstanga mig från dem vill min fader föra mig till en sin syster i Helsingfors, hvilken önskar detta parti liksom han, emedan, som man säger, hon deruti lär se ett slags försoning för något fel från fordom, hvartill hon varit vållande. Han tyckes hoppas att partiet skall blifva af antingen den utkorade behagar mig eller ej. Jag har naturligtvis ej kunnat sätta mig upp emot honom utan låter honom föra mig till Helsingfors, men jag är besluten, fast besluten, att göra bruk af min frihet, om min tillernade ej behagar mig. Jag skall, om det fordras, kasta mig för hans fötter och af honom begära rättvisa och skydd emot min faders hårdhet. Hellre ville jag alltid lefva ogift än att räcka handen åt ett föremål, som förefölle mig obehagligt, oädel eller icke förtjent af min aktning.

Finne. Jag tillstår att jag lika litet kan fördömma edra grundsatser som er fruktan och edra beslut. Jag beklagar er, men kan ej ogilla er. Visst är, att vore jag den man, åt hvilken man bortlofvat er, så skulle jag lemna er fullkomlig frihet om jag hade den olyckan att misshaga er.

Aina. Jag har nu varit fullt uppriktig. Låt mig nu i min tur få höra hvad ni vet om er väns personlighet.

Finne. Till en början skall jag, beträffande hans yttre, säga er att han icke är särdeles vacker, men fränstötande har man ej heller funnit honom vara.

Aina. Godt. Det är fullkomligt tillräckligt för en man.

Finne. Hans ålder är väl eder bekant?

Aina. Ja, det är också nästan det enda man meddelat mig om honom. Jag vet att han är en ung man, vidpass af er ålder.

Finne. Fullkomligt rätt. Vi äro jernåriga. — Han är snarare lång än kort och är icke besvärad af någon öfverflödig fetma.

Aina. Allt detta är fullkomligt likgiltigt. Jag ville erfara något om hans karaktär, om hans böjelser och vanor.

Finne. Jag måste tillstå att Finne är mig en så kär vän att jag hvarken har hjerta att tala illa om honom, ej heller mod att berömma honom.

Aina. Jag tror man sagt mig att han är något häftig.

Finne. Ja visst; det kan ej nekas, men han är det aldrig utan orsak.

Aina. Kan ni säga om han är svartsjuk?

Finne. Sanningen att säga, ja!

Aina. Om ni vet att han är svartsjuk, så vet ni följaktligen också att han älskat.

Finne. Men säg mig då: hvilken ung man vid hans år har ej älskat.

Aina. Detta misshagar mig på det högsta.

Finne. Fäst er icke vid det. Han har alltid älskat ärligt, värnadsfullt och troget.

Aina. Har alltid älskat? Han har således älskat flere gånger.

Finne. (*afsidet*) Tusan! Hon har ett sätt att fråga, som sätter en i förvirring. (*högt*) Jag försäkrar er, att om han gifter sig, så skall han skänka sin maka hela sitt hjerta.

Aina. Ni tror er kunna försäkra det.

Finne. Icke allenast det. Jag kunde svära derpå, ty så väl känner jag alla hans tankar och åsigtter. Det som jag lofvar er på hans vägnar kan ni fullt lita uppå.

Aina. Låt mig nu höra hvarmed han helst sysselsätter sig.

Finne. Det är snart sagdt: böcker, samtal och theater.

Aina. Illa, mycket illa! En man, som fördjupar sig i böcker, försummar lätt sin hustru; den, som älskar samtal, trives i allmänhet icke hemma; den, som ofta besöker theatern, är lätt utsatt för att fatta nya tycken.

Finne. Det ser ut som vore ej heller ni aldeles fri från svartsjuka.

Aina. Jag är det också icke.

Finne. Aj, aj! Då beklagar jag er man. En svartsjuk kvinna är misstänksam och retlig och i stället för att åt sin man skapa ett hem, skapar hon honom ett litet helfvete, som bränner och sticker honom hvar han än går.

Aina. Ni kan ha rätt, men ser ni om min man ej ger mig några grundade anledningar till svartsjuka, så skall han också alltid finna mig tillitsfull.

Finne. Gud gifve att ni verkligen vore så förnuftig! Hyad edra anmärkningar mot min väns vanor beträffar, så måste jag säga att ni har aldeles orätt. En man, som icke älskar böcker, älskar icke heller bildning och vett, och en sådan kan aldrig hafva ett odladt sinne. Läsningskommer aldrig en man att försumma sin kärlek, denna höjer nog sin röst och tager ut sin rätt, och tvertom förädlas och förfinas på samma gång som mannens sinne odlas genom studierna. Tag bort dessa böcker och han skall sluta med att fullkomligt utträka er med sin kär-

lek, hvilken hos en själ utan näring blir faddare dag ifrån dag. Vi komma nu till kapitlet om samtal och jag säger uppriktigt: olycklig den qvinna, som förenas vid en man som ej finner nöje uti och förskaffar sig bildande och intressanta samtal. Dessa afslipa just hans kantigheter och råhet, då deremot dessa egenskaper alltid i hög grad finnas utvecklade hos personer, som ej söka umgänge med andra. Dessutom, om er man icke älskar samtal med andra, så skall han tåga också med er och ni skall dag och natt vara förenad med en stum person, eller en som kan yttra sig endast i hvardagliga ämnen. Skall en sådan icke utträka er och för er blifva afskyvärd? Slutligen skall jag uttala min åsigt öfver theatern och var viss på att min vän Finne i denna punkt fullkomligt öfverensstämmer med mig. Theatern är det bästa och nödvändigaste af alla tidsfördrif. Goda komedier underhålla och lära på samma gång, och sorgespelen framställa för oss lidelsernas verkningar, då vi icke beherrska dem, liksom de äfven visa det goda bruk vi af dem kunna göra. Min bästa mamsell Agrikola, jag känner Finne och om ni önskar er en hederlig, öm och förständig make, så kan jag försäkra er att ni i hans person finner en sådan. Men önskar ni en osjelfständig vekling, eller en rå baddare, så slå honom med ens-ur hägen och var säker på att sedan han genomskädat edra tankar, så skall han vara den första att försätta er i frihet och återgifva er ert hjerta och ert lugn.

Aina. Sanningen att säga, så reser jag, uppmuntrad af edra ord, ganska gerna till Helsingfors.

Finne. Behagar er Finnes karaktär? Är ni nöjd med det jag uppriktigt meddelat er om honom?

Aina. Mig behagar en sak af det ni sagt mig, nem-

ligen den, att om min kusin ej behagar mig, så skall han lemna mig min frihet.

Finne. Förlåt min dristighet, men jag tror att edert hjerta förut är upptaget.

Aina. Visst icke; skulle jag älska en annan, så skulle jag öppet tillstå det.

Finne. Är det väl möjligt att er skönhet ännu ej fånglat någon?

Aina. Jag har icke sagt att ej någon älskar mig, jag har blott sagt att *mitt* hjerta är fritt.

Finne. Och hvem är det, med er tillåtelse, som suckar för er?

Aina. Ni vill verkligen veta litet för mycket, herr magister.

Finne. Ni är så uppriktig att jag smickrar mig med den förhoppning att ni ej döljer denna hemlighet.

Aina. Det är för öfrigt ingen hemlighet. Min far vet det, alla andra veta det och jag skall öppet säga er det: Det är ingenjör Cirkel.

Finne. Jag känner honom ej; är han ung?

Aina. Nog ung för att hans ålder ej skall missbaga mig.

Finne. Är han vacker?

Aina. Han är ej ful.

Finne. Och ni älskar honom icke.

Aina. Jag älskar honom ej, men afskyr honom icke heller.

Finne. Skulle ni gifta er med honom.

Aina. Hellre med honom än med en person som jag ej känner.

Finne. Förlåt mig. Jag tror ni är litet svag för honom.

Aina. Ni känner mig ganska litet, min herre. Jag ljuger aldrig.

Finne. Er motvilja för Finne föreföll mig som ett tecken på en gryende kärlek för en annan.

Aina. Förlåt mig. Jag har ej sagt att jag hyser någon motvilja för honom; jag fruktar, jag tviflar och vill förvissa mig. Kan ni fördömma mig därför.

Finne. Nej, förtjusande mamsell Aina. Ni förtjenar att blifva nöjd och jag önskar att ni måtte så blifva. Lycklig den, hvars lott det blir att ega en så älskvärd och så uppriktig maka. Er karaktär är beundransvärd, er skönhet är sällsynt och ljufva och strålande äro edra sköna ögon.

Aina. (*uppstigande*) Herr Magister, mig tyckes att ni något förbistar er.

Finne. Jag eldas af det deltagande jag hyser för min goda vän.

Aina. Ni kunde visa något mera besinning.

Finne. (*afsidet*) O himmel! Jag vore färdig att fria på stund, men jag vågar icke.

Aina. (*ernar gå*) Med er tillåtelse! Det är tid att jag går att väcka min fader.

Finne. Ett ord, jag ber.

Aina. Hvad önskar ni?

Finne. Säg mig med er vanliga öppenhjertighet, om jag nu vore den, som vore bestämd åt er till make, skulle jag kunna hoppas att behaga er?

Aina. Om ni älskar uppriktighet, så misstyck icke att jag säger: Nej!

Finne. Jag är således plågsam för edra ögon.

Aina. Jag säger er ej om er person behagar eller misshagar mig. Jag kan blott säga att er liflighet har nog mycket af ynglingens obetanksamhet. Jag önskar mig

ej till make en person utan bildning, utan en, som är ärbär, sedesam och förständig. (*går*)

Sjette Scenen.

Finne. (*ensam*.)

O himlar, i hvilken förvirring jag är! Min lilla kusins karaktär är upphöjd och grundar sig på den fullkomligaste öppenhet. Men jag är på väg att blifva förskjuten af henne och nu sedan jag lärt mig känna hennes hjerta och förstånd skulle förlusten af henne verkligen vara mig smärtsam. Hon har öppet sagt mig att om jag vore den, som man föreslagit åt henne, så skulle hon ej vilja ha mig. Huru mycket jag bör tillskrifva mitt känslubrott, eller huru mycket hennes uppfattning af min person för öfrigt, kan jag ej veta. Hvad bör jag göra? Skall jag upptäcka mig för henne? Eller skall jag återvända till Helsingfors utan att mera återse henne. Jag är oförmögen att fatta ett beslut. Här kommer min vän. Jag skall taga honom till råds, ehuru jag fruktar att han stundom är något oförsigtig.

Sjunde Scenen.

Storm och Finne.

Storm. Min heders bror, vi skola hafva en magnifik frukost. Jag har gifvit värdinnan en mängd ypperliga råd och anvisningar i kokkonstens mysterier. Vinet är af 57 års Catalani, som, utspädt med litet sprit, i Helsingfors, innehar rang och värdighet af prima portvin. Dessutom få vi en bordskamrat till, en gammal kurre, som jag känner från hans Helsingfors-tid, hvilken just nu anlånde och håller en hemlig konferens med gästgifvaren.

Finne. Hvad är det för en karl?

Storm. En Ingeniör Cirkel.

Finne. Huru! Ingeniör Cirkel.

Storm. Känner du också honom?

Finne. Jag har aldrig sett honom, men väl hört ett och annat om honom.

Storm. Mannen är en heders pascha, derom kan jag försäkra dig. Han var visst icke med då krutet uppfanns, men det rör han ej för.

Finne. Det förstås. — Har du sagt honom att du är i mitt sällskap, eller kommit att nämna mitt namn för honom.

Storm. Dertill har jag ej haft tid. Han kom just nu.

Finne. Det är ganska bra. Säg honom ej hvem jag är.

Storm. Hvad är det för hemligheter. Är det någon oenighet er emellan?

Finne. Låt oss gå in i vårt rum. Jag skall berätta dig några besynnerliga saker.

Storm. Har du fått höra om vi få den der unga skönheten med oss?

Finne. Låt oss gå. Du skall få höra något om henne.

Storm. Har du sett henne? Jag hoppas att du icke förekommit mig.

Finne. Kom in, kom in! Jag fruktar att det kan bli obehagligheter utaf om ingenjören kommer. Hans hitkomst ger mig åtskilligt att tänka uppå. Kom, hör mig, och om du är min vän, så gif mig ett godt råd. (*afsidet*) Ah, jag fruktar att de älska hvarandra. Hennes uppriktighet var säkert endast låtsad. Hvilken ovärdighet! Ha, jag darrar af svartsjuka. (*går in till höger.*)

Storm. Hvad är det här för historier? Finne syntes obehagligt upprörd. Det gör mig ledsen, men jag ville

i sanning ej förlora tillfället att roa mig vid ett godt bord och med en vacker flicka. (*går in till höger.*)

Åttonde Scenen.

Cirkel och Gästgifverskan.

Gästg. Här är dagboksrummet. Andra rum finnas ej nu lediga.

Cirkel. Hvar är löjtnanten?

Gästg. Jag känner inte dessa herrar och vet ej hvilken af dem som är löjtnant.

Cirkel. Han, som talte med mig på gården.

Gästg. Han måste vara derinne med sin reskamrat.

Cirkel. Hvem är hans reskamrat?

Gästg. Jag känner honom inte.

Cirkel. Hvilket är det rum, i hvilket gästgifvaren sade att en resande herre med sin dotter skulle finnas.

Gästg. Det der, herre! Der till venster.

Cirkel. Godt. Och de frukostera här?

Gästg. Ja, troligen. Frukosten är snart färdig.

Nionde Scenen.

Cirkel. (*ensam.*)

Så får jag då äntligen fast dem, sen jag sprängt fram som en riktig kurir. Jag är lika trött som om jag trampat genom en sjumilsmossa utan uppehåll; mina ögon vilja ej hållas öppna, ty den här sommarvärmen är förqvävande när man skall njuta af den på öppna landsvägen. Också är det ej under om jag är trött. Jag kommer hem i går afton efter en lång mätning, och så får jag höra att Agrikola rest af med flickan till Helsingfors för att geshwindt gifta bort henne. Jag sätter mig på kärran och kuskar sedan hela natten igenom, utan att ens i kärran

kunna sofva en blund för de der förbannade kullerster-
narna som man på högvederbörlig befallning släpar på
vägarne för att pina de resande med. (*sätter sig*). Hvad
jag nu egentligen skall företaga mig, det vet . . . jag
. . . inte . . . (*somnar, men vaknar åter upp, och käm-
par under hela denna scen med sömnen*). Miunsann vore
jag icke inte i stånd att somna, om jag inte hade . . .
så viktiga affärer att tänka . . . uppå
(*häftigt*) reste de? (*springer till fenstret*) Nej tusan! der
står deras vagn ännu. Jag hörde vissi misste. (*sätter
sig gäspande*) Vore det inte för kärlekens skuld, så
kastade jag mig der på soffan och sofde tills jag hittade
på att vakna, men jag älskar (*blundar*) . . . en så vac-
ker och bra flicka —i—n—a

Tionde Scenen.

Cirkel och Agrikola.

Agrikola. Hvad ser jag! Ingeniör Cirkel! Hvad i
all världen gör ingenjören här?

Cirkel. (*hoppas upp och gör en bugning*) Alleröd-
mjukaste tjenare! (*afsidet*) Hur tusan skall jag nu för-
hålla mig? (*högt*) Hvad jag gör här? Jo, jag skall säga
att jag sitter här och funderar.

Agrikola. Det måste ha varit tråkiga funderingar,
ty när jag kom in, så sof ingenjören rätt grundligt.

Cirkel. De vore både tråkiga och angenäma. Säg
mig, herr Agrikola, hur kan man vara så förbehållsam
mot en nära granne, som ni? För några dar sen träffades
vi och då talte ni ingenting om den här resan.

Agrikola. Ni berättade icke heller åt mig om denna
er resa.

Cirkel. Det tror jag nog: hade ni icke rest, så hade
också jag icke rest.

Agrikola. Jag förstår ej . . . ?

Cirkel. Ni låtsar ej förstå mig. Ni vet nog ganska
väl att jag älskar er dotter.

Agrikola. Och er torde det vara bekant att min
dotter snart nog skall gifta sig med en annan man.

Cirkel. Det få vi sen se! Det är ej skedd ännu.
Hon skall ej bifalla att gifta sig med en person, som
hon ej känner.

Agrikola. Desto större skäl har jag att lära henne
känna sin tillkommande make, och därför för jag henne
till Helsingfors.

Cirkel. Men om den der herrn nu ej behagar henne,
så skall hon ej samtycka till giftermålet.

Agrikola. Huru vet ni det?

Cirkel. Jo, det vet jag, ty hon har sjelf sagt mig
det. Och det är verkligen ovärdigt handladt af er, herr
Agrikola, att vilja uppoffra en sådan qvinna som er dot-
ter. Aj, aj, en sådan qvinna.

Agrikola. (*upprusande*) Herre! Vill ni lära mig
huru jag skall uppföra mig mot de mina?

Cirkel. Blif då icke så fasligt het, herr Agrikola.

Agrikola. Skall jag kanske stå här lugn som en
sten och höra edra förolämpningar?

Cirkel. Saktä, saktä. Jag vill inte förolämpa er.
Jag säger bara att ni gör orätt i att vilja uppoffra er
dotter.

Agrikola. Och jag säger, att min dotter och jag
icke angå eder det ringaste.

Cirkel. Angår mig icke er dotter? Jag, som älskar
henne så mycket

Agrikola. Ingeniör Cirkel, jag är långt ifrån öfvertygad derom. Skulle ni verkligen älska henne, så skulle ni också mera respektera hennes fader, men det kunde hända att er kärlek-hufvudsakligast är riktad mot hennes ansenliga moderne-arf . . .

Cirkel. Fy, så ni förolämpar mig, herr Agrikola. Gif mig bara er dotter och ni skall få behålla både fä- och moderne-arf. Hvad! Jag skulle ej skatta mamsell Aina högre än hennes penningar!

Agrikola. Dermed må nu förhålla sig huru som helst. Men hvad är er mening med denna resa? Hvad vill ni?

Cirkel. Min mening och vilja? Jo, min mening är att försvara mamsell Aina.

Agrikola. Försvara? — Mot hvem då?

Cirkel. Mot er och mot hela världen.

Agrikola. Ni är en narr, herre!

Cirkel. En narr? Är jag en narr? Säger ni mig midt i synen att jag är en narr? Ser jag ut som en narr, jag? Talar jag, tänker och handlar jag som en narr?

Agrikola. Ja, det gör ni.

Cirkel. Bevis, herr Agrikola, bevis! Jag vill inte vara en narr för er utan bevis, utan skall jag vara en narr, så vill jag ha bevis derpå.

Agrikola. Sätt er der på stolen igen och dröm, så hittar ni kanske på bevis sjelf. Jag har ej tid att stå här och byta ord med er.

Cirkel. Ni vill vara elak mot mig. Bra, herr Agrikola, mycket bra. Men ser ni, hvad er dotter beträffar, så skall hon undgå ert tyranni.

Agrikola. (häftigt) Herre, jag ber er att ej tala ett ord till om min dotter, ty ni jagar hela min blod i rörelse, då ni nämner henne.

Elfte Scenen.

De förra och Aina.

Aina. Hvad nu, min far? Du är ledsen?

Agrikola. Otacksamma barn, jag känner nu orsaken till din motsträfvighet att uppfylla mina önskningsar. Du älskar den här karlen här, och det är han som varit din rådgifvare.

Cirkel. Gifve himlen att han talte sanning!

Aina. Ni bedrar er, min fader. Hvarken har någon varit nog djerf att råda mig, ej heller är jag nog böjlig för att låta öfvertala mig. Mitt hjerta är ännu fritt och jag älskar denna min frihet så mycket att jag vågar sätta mig upp äfven emot den, som gifvit mig lifvet. Ingen annan än ni, min fader, har rättighet att befalla mig, och jag skulle gerna blindt lyda er, om det icke gällde en sak, hvars foljder äro så viktiga, så osäkra och så farliga.

Cirkel. (afsides) Jag kan dock ej låta bli att tro att hon älskar mig.

Agrikola. (för sig) Jag vill öfvertyga mig om allt detta är uppriktigt. (högt) Du fruktar således att din kusin kunde misshaga dig?

Aina. Och är denna fruktan icke naturlig?

Agrikola. Och du är besluten att vägra honom din hand, om han ej är efter ditt tycke.

Aina. Af nåd, min fader, förlåt mig!

Agrikola. Tyst, tyst, kära barn. Du får icke tro mig vara en sådan tyrann att jag ville göra våld på ditt hjerta och göra dig för alltid olycklig. Jag hoppades visst att finna dig mera medgörlig genom att föra dig från Kuusamo, emedan jag trodde dig i hemlighet älska någon annan. Jag tror emedlertid att ditt hjerta är fritt

och då du är bestämd i din föresats, så lät oss återvända hem hellre än att förvirra saken genom denna resa. Jag skall nog hitta på något råd för att lugna Finne och omintetgöra öfverenskommelsen med honom. Emedertid skall man icke bespara anmärkningar och kommentarier öfver allt detta, och det vore derföre lyckligt om du snart kunde göra ett annat val, som gjorde dig mera belåten. Ingeniör Cirkel är en bra karl. Jag var orättvis emot honom, emedan jag trodde att han uppretat dig mot min faderliga myndighet. Jag finner att han är oskyldig, och ångrar att jag förolämpat honom. Om han vill glömma min orättvisa, och du bifaller till denna förening, så ser jag gerna att du räcker honom din hand.

Cirkel. Ack ni öfverhopar mig med lycka och glädje. Huru gerna glömmar jag ej allt hvad jag lidit för en så älskvärd maka och en så värnadsvärd och godhertad svärfader.

Aina. Sakta, sakta, min herre. Förhastast er ej med dessa benämningar. Jag tackar min fader för hans godhet och för hans kärleksfulla eftergifvenhet, men jag ernar icke fatta ett så förhastadt beslut.

Cirkel. O himmel! Afslår ni min hand?

Aina. Tiden och tillfället, då ni erbjuder mig den, berättiga mig att dervid fasta ringa afseende. Ni ser mig på resa för att träffa en man, som min fader tillönskar mig; ni ser mig i fara att väcka hans ovilja, om jag vägrar, eller att sätta honom i förlägenhet om han, för att göra mig till nöjes, tager sitt ord tillbaka. Anser ni det passande att under alla dessa svärigheter göra ernt anbud?

Cirkel. Mamsell Aina, förlåt mig, ni tyckes vara vid ett lynne att motsäga allt och alla.

Agrikola. Jag hoppas ni respekterar min dotter. Hon visar mera sans och förstånd än ni.

Cirkel. Jag orkar ej mera tåla alla dessa förolämpningar.

Agrikola. Hvad är din tanke om vår resa, Aina?

Aina. Jag menar att vi skola fullfölja den och göra bekantskap med den man, som ni föreslår mig. Jag vill lära känna hans karaktär och vanor. Och om han behagar mig och jag finner honom vara hederlig och bra, så skall jag framför hvarje annan föredraga den, som har äran att vara vald af eder. Men om mitt hjerta ej kunde hysa någon värme för honom, så skall jag visa honom min motvilja och befria mig sjelf från ett band, som skulle betaga mig mitt lugn och hvilket ej kunde lända honom till lycka.

Agrikola. Ja, min dotter, du tänker fullkomligt rätt och jag hoppas att himlen skall skänka dig lycka.

Cirkel. Det är då lönen för min trogna kärlek. Och jag har ändock rest hela natten igenom för att träffa den otacksamma. *(sätter sig)* Hvarför skulle hon då säga mig att hon ej ville ha honom, när hon ändock slutligen tar honom *(sömnar)*.

Tolfte Scenen.

De förra, Storm.

Storm. Er tjenare, mitt herrskap. Herr Agrikola, Mamsell Aina Agrikola *(med handen på hjertat)* och löjtnant Storm.

Agrikola. Jag har ej den äran att känna er, min herre.

Storm. Jag är ju presenterad. Då ingen annan fanns till hands att göra det, så måste jag göra det själf.

Aina. Ni lär vara Magister Savolainens reskamrat?

Storm. (*skrattande*) Ja, mademoiselle, Magister Savolainens.

Agrikola. Hur känner du den magistern?

Aina. Jag har sett honom här och talat med honom. Han är en nära vän till doktor Finne. Han har berättat mig vidt och brett om honom. Han har väl sagt åtskilligt godt om honom, men för att säga sanningen, så är jag dock ej nöjd med allt.

Storm. Lita icke på hvad han sagt er. Han är en högst egendomlig person och älskar Finne som sig själf. Och lika litet, som han i andras ögon ville upphöja sig själf, vill han göra det med sin bästa vän. Lita på mig, jag känner Finne lika bra, men är mindre partisk. Han är den älskvärdaste och ädlaste man i världen.

Circlel. (*stalar i sömnen*) Matts skall draga kedan. Aina får sigta genom dioptern och svärfar tecknar distansen på taflan. Akta dig, min lilla Aina, att du icke vickar på brädet. — Det skakar så förderfvadt här på kärran, med det är detsamma hara jag hinner fram innan presten viger dem. Aina, Aina

Storm. Ingeniören vistas i drömmarnas ljuftva värld.

Aina. Min herre, ni skattar då mycket högt denne min kusin, doktor Finne?

Storm. Ja, det gör jag, och så obehagligt det än nu kan vara för er att tänka på honom, så är jag öfvertygad att ni snart skall komma på andra tankar. Finne är en vacker käre; han talar väl; umgås hyggligt med alla människor; han har ett ädelt hjerta och bland alla hans dyg-

der är hans manliga uppriktighet den, som tillvinner honom den största aktning och de flesta vänner.

Aina. Allt detta är förträffligt, men hvad som mest lugnar mig det är hans uppriktighet. Men säg mig sanningen: är han icke mycket häftig?

Storm. Nej, för ingen del.

Aina. Är han icke svartsjuk?

Storm. Ingalunda.

Aina. Använder han ej all sin tid till böcker, samtal och theater?

Storm. Han njuter af dem, men med en sans och måtta, naturlig för hans goda omdöme.

Trettonde Scenen.

De förra, Finne.

Finne. Sätt för all del icke tro till det som löjtnant Storm säger. Han är lika mycket Finnes vän som jag, men är honom för mycket tillgifven för att ej vara öfverdrifven i sitt beröm, äfven på sanningens bekostnad.

Storm. Och har du mod att beskylla mig för osanning?

Finne. Uppriktigheten bjuder mig det.

Storm. Tro honom icke, Mamsell Agrikola. Jag känner Finne mycket noga.

Finne. Var säker på att jag känner honom ännu bättre.

Circlel. (*vaknar*) Minsann slumrade jag icke ett ögonblick. Ödmjuka tjenare, mitt herrskap!

Finne. Storm må nu säga hvad han vill — jag håller med honom deri, att Finne är en man af beder, men jag anser mig skyldig att bereda detta fruntimmer på, att han ganska lätt flammor upp af vrede och svartsjuka.

Om hon ej tror sig kunna fördraga honom med dessa och ännu åtskilliga andra fel, så tillråder jag henne att lugnt vända om till Kuusamo, utan att frukta någon efterhängsenhet från Finnes sida. Jag försäkrar och loftar henne på hans vägnar att han skall försätta henne i den fullkomligaste frihet.

Agrikola. Kan ni lofva sådant för Finne?

Finne. Jag skulle ej våga yttra mig så, om jag ej vore säker på min sak.

Aina. Förlåt mig, herr magister: jag har vissa skäl att tvifla på er tillförlitlighet.

Cirkel. (*framträdande*) För all del, mamsell Agrikola, tvifla ej på en höglärd magisters ord. Han försäkrar er att doktor Finne ej bryr sig om er.

Finne. Det är någonting helt annat han försäkrar: nemligen att Finne i detta fall vågar ogilla hvarken mademoiselle eller hennes fader, men att han i sinom tid skall hålla er räkning för edra elaka afsigter.

Cirkel. Jag hoppas doktor Finne är mera förständig än ni.

Aina. Min far, för att engång sluta dessa långa resonemanger, så lät oss ju förr desto hellre fortsätta resan till Helsingfors.

Finne. Spara er besväret. Jag skulle ej råda er att resa.

Aina. Och af hvad orsak, min herre?

Finne. Emedan doktor Finne ej kommer att behaga er.

Aina. Det kan ni ej säga så bestämdt.

Finne. Jag är fullkomligt viss derpå.

Aina. Och på hvad grund?

Finne. På grund af edra egna ord.

Aina. Det kunde hända att han i verkligheten förefölle mig mera älskvärd än ni afmålade honom.

Storm. Var öfvertygad om att ni kommer att bli nöjd med honom.

Finne. Det är icke möjligt!

Agrikola. Min herre, man kunde misstänka att ni hade några afsigter på min dotter och att ni ville lösa på hennes tidigare band.

Cirkel. Det är icke så omöjligt att här är något be-
drägeri med i spelet.

Finne. Jag är en man af heder och för att öfvertyga er alla så många ni ären, så vill jag aflägga min mask. Välan! Jag är doktor Finne!

Aina. (*afsides*) O himmel, hvilken öfverraskning!

Cirkel. (*afsides*) Ah, jag fruktar att det är slut med alla mina apparencer.

Agrikola. Men min kära Oswald, hvad har föranledt dig att föra oss på detta sätt bakom ljuset?

Finne. Önskan att se min tillernade maka föranledde mitt beslut att resa till Kuusamo; en händelse har låtit oss träffas här på gästgifvargården. Kusin Ainas uppriktighet har för mig öppnat hennes hjerta, min heder tvang mig att upplysa henne om min karaktär. Jag vet att hon skall ogilla mitt sätt att gå tillväga liksom mina fel äro henne olidliga. Med ett ord: min person har ej lyckats behaga henne. Det vore en ovärdighet af mig att vilja göra våld på hennes ädla hjerta. Hon är upphöjd och älskvärd, men himlen har ej bestämt henne för mig.

Aina. Låt mig försäkra dig, kusin Oswald, att din person ingalunda misshagar mig och dina egenskaper hafva intagit mig på det högsta. Jag beundrar ett sinne, som är nog upphöjdt för att af sanningskärlek klandra sig själf inför föremålet för dess kärlek. Du är så ädel och så uppriktig: kan du väl tro att jag ej högaktar dig, att jag ej för dig hyser tillgifvenhet och kärlek. Låt vara att du är häftig, du kan ej vara det utan orsak; låt vara att du är svartsjuk, du kan ej vara det utan anledning. Du älskar ett bildadt umgänge och studier — det måste så vara, jag skall veta att värda dina tycken. På mig ankommer det att sträfva efter att du ej skall lemna det sista rummet åt en öm och vördnadsfull maka. Tro mig: du är mig kär, jag skall alltid älska dig och himlen har säkert bestämt oss för hvarandra.

Finne. Äck om allt detta ej är en dröm, en villa, så är jag den lyckligaste människa på jorden.

Agrikola. Du har lärt dig känna Ainas karaktär, min käre Oswald. Hon kan ej tala osant, ej heller af en nyck yttra en känsla, som ej verkligen tillhör henne.

Storm. Verlden vore lycklig om det af så uppriktiga

qvinnor finnes, jag vill ej säga ett öfverflöd, utan helst fyra eller fem på hundralet.

Agrikola. Vi vända om och resa alla till Kuusamo, der, enligt vår första öfverenskommelse, brölloppet skulle firas.

Finne. Ja, låt oss resa, om min förtjusande Aina ej har någonting deremot.

Aina. För mig, hvart ni vill. Jag är med en älskad fader och med en älskad fastman. Jag kunde ej vara lyckligare än jag är.

Storm. Ja väl, mitt herrskap, vi resa. Men derförinnan måste vi göra heder åt värdinnans anrättningar och dricka det unga herrskapets skål uti ett ypperligt Catalani vin.

Finne. Glöm ej skålen för den raske sjömannen.

Storm. För ingen del. Vi skola dricka för alla medlemmarne af familjen.

Cirkel. Jag medger att jag ej skulle vara förtjent af att deltaga i ert glada lag. Men jag hoppas ni alla förlåten mig. Doktor Finne, var öfvertygad om min vänskap och om den änger jag hyser öfver att hafva . . .

Finne. Nog, ingenjör Cirkel, nog! Jag antager edra försäkringar som uppriktiga och för att öfvertyga min fastmō om att jag ej är alltför mycket böjd för svart-sjuka, så ber jag er att stanna här och frukostera med oss och sedan göra oss sällskap på resan. O hvilken lycklig resa för mig; o hvilken trellig gästgifvargård, der jag lät mig att känna min älskvärda lilla kusin från Kuusamo.

